

Sulcorebutia gerosenilis

ŘIHA & ARANDIA species nova

Někdy na konci osmdesátých let minulého století získal pan K. Kníže od pana Mario Arandia, současného velikého znalce bolivijské kaktusové květeny, rostlinu, nepochybně náležící do rodu *Sulcorebutia*, vyznačující se jemnými kudrnatými vlasovitými bílými trny. Když jsem je dostal do ruky a uviděl provizorní jméno, pod kterým K. Kníže rostlinu uváděl – *Sulcorebutia senilis* – zdálo se, že se jedná o malé semenáče *Cephalocereus senilis*, od

kterého byly k nerozeznání. Chlupaté malé kuličky, malí starci, senilní od pohledu... ze Zudañez v Bolívii. Rostliny byly opakovaně sbírány a studovány řadou autorů a kaktusářů, potvrzen je výskyt na vrcholech hor východně od městečka Zudañez. Arandia je nalezl i na dalších vrcholech v okolí, přibližně ve stejné nadmořské výšce, tj. mezi 2300 a 2800 m n. m. Velmi dobrým a pomocným partnerem nám byl Ernst Markus z Vídne, který

Latinská diagnóza:

Sulcorebutia gerosenilis ŘIHA & ARANDIA, species nova

Corpus plerumque simplex vel caespitosum, 25–40 mm altum, 30–40 mm cras-sum basi attenuatum; radix carnosae, napiformis; areolae oblongae, 3–4 mm longae, spinis lateralibus usque 30–33, pectinatis, tenuis, capillaceis usque filiformes, flexuosis, albidis usque lutescentibus 25–35 mm longae; spinis centralibus nullis. Flores ca 30–45 mm longi, 30–45 mm lati, inferne dilute viridescens; perianthi phylla lanceolata, acuminata vel subcuneata, coccinea. Fructus globosus, ca 3–4 mm magnus, cum squamis fuscescentibus obsitus. Semina ca 1.2 mm magna, ovoidea, testa opaeceque fusca.

Typus: Bolivia, distr. Chuquisaca, in clivis petrosis prope oppidum Zudañez; altitudine 2600–2800 m s. m., 1985 leg. M. Arandia.

Holotypus in herbario PR (Průhonice) sub no. 11 517 asservatur.

Popis:

Sulcorebutia gerosenilis ŘIHA & ARANDIA, species nova

Stonek jednotlivý, později odnožující, trsovitý až polštářovitý, dlouhý asi 25 až 40 mm a 25–40 mm široký, se zúženou bazální částí, kořeny masité až řepovité, areoly protáhlé, 3–4 mm dlouhé, okrajové trny 30–33, pektinátní, jemné, vlasovité, zkroutené, barvy bílé, bělavé či žlutavé, 25–35 mm dlouhé, středové trny 0. Květ 30–45 mm dlouhý a široký se světlou, často bělavou až nazelenalouází a květní trubkou, okvětní lístky špičaté až zašpičatělé, kopinaté, fialově červené. Plod kulovitý, 3–4 mm velký s hnědavými šupinami. Semeno asi 1,2 mm dlouhé a 1 mm široké, vejčité s hnědou až černou, matnou testou.

Naleziště typu: Bolívie, v okolí Zudañez, prov. Zudañez, dept. Chuquisaca, 2650 m n. m. na kamenitých svazích kopců, 1985 leg. M. Arandia, uloženo v herbáři PR (Průhonice), pod číslem 11 517.

Další studovaný materiál: leg. K. Kníže, (KK 2005), východně Zudañez, 1995, asi 2750 m n. m., leg. E. Markus, 1996, východně Zudañez, leg. G. Rovida, (GR 21), východně Zudañez, leg. J. D. Donald, (JD 330). Zudañez.

Jan Řiha

Mario Arandia Pacheo

Apt. Postal 9721
La Paz, Bolivia

Summary:
NEW DESCRIPTION
Sulcorebutia gerosenilis Řiha & Arandia, species nova
Plants were found by M. Arandia in 80ties near Zudañez in Bolivia. Their senile appearance is reflected in their name. Because of possible lumping of *Sulcorebutia* and *Rebutia* and consequent problems with names, this species is called *gerosenilis*.
Description:
Sulcorebutia gerosenilis Řiha & Arandia, species nova
Stem usually single, offsetting later forming clusters or cushions, each stem 25–40 mm long and 25–40 mm wide, narrower at the base, roots thick or with thick taproot, areola prolonged, 3–4 mm long, side spines 30–33, pectinate, fine, hair-like, twisted, white, whitish or yellowish, 25–35 mm long, central spine missing. Flower about 30–45 mm long and wide, with pale, often greenish base and corolla tube, petals acute or pointed, lanceolate, cherry-red. Fruit globose, 3–4 mm with brownish scales. Seeds cca 1,2 mm long, 1 mm wide, ovate, with brown to black testa.
Type locality: Bolivia, in the vicinity of Zudañez, province Chuquisaca, 2200–2300 m above sea level, on stony slopes, 1985 leg. M. Arandia.
Herbarium PR (Průhonice), under number 11 517.

Zusammenfassung:
DIE NEUE BESCHREIBUNG
Sulcorebutia gerosenilis Řiha & Arandia, species nova
Die Pflanzen wurden Ende der achtziger Jahre von Herrn M. Arandia in der Nähe von Zudañez in Bolivien entdeckt. Ihr greisenhaftes Aussehen vorherbestimmt ihre Namensgebung. Um den späteren Problemen bei der eventuellen Vereinigung der Gattungen *Sulcorebutia* und *Rebutia* vorzubeugen, haben die Autoren den Namen *gerosenilis* ausgewählt.
Die Beschreibung:
Sulcorebutia gerosenilis Řiha & Arandia, species nova
Der Stengel meistens einzeln, später bildet Ableger, buschig bis kissenartig, etwa 25–40 mm lang und 25–40 mm breit, mit verengtem Basalteil, die Wurzeln fleischig bis rübenförmig, areola verlängert, 3–4 mm lang, die Randdornen 30–33, pektinat, dünn, haarartig, gekrümmt, die Farbe weiß, weißlich bis gelblich, 32–36 mm lang, die Zentraldornen 0. Die Blüte etwa 30–45 mm lang und breit mit heller, oft grünlicher Basis und Blütenröhre, die Blütenblätter spitzig bis gespitzt, lanzettförmig, kirschrot. Die Frucht kugelig, 3–4 mm groß mit bräunlichen Schuppen. Der Same ca. 1,2 mm lang und 1 mm breit, eiförmig mit brauner bis schwarzer, matter Testa.
Der Fundort des Types: Bolivien, in der

V přírodě, na stanovišti, asi 1,5 km východně Zudañez, 2650 m n. m.
(Foto archiv autorů)

Umgebung von Zudañez, die Provinz Chuquisaca, 2200–2300 m über dem Meer an den steinigten Bergabhängen, 1985 leg. M. Arandia.
Im Herbarium PR (Průhonice), unter Nummer 11 517 hintergelegt.

prochodil Bolívií před námi a pomohl nám vyjasnit si pohled na tento neobyčejně vzhledný taxon. Další věcné komentáře dodal prof. Giancarlo Rovida z italské Roveny, který opakovaně studoval rostliny v uplynulých letech v Bolívií.

Ovšem vzhledem k situaci v rodech *Rebutia* a *Sulcorebutia* není vhodné duplikovat již existující jméno. („*senilis*“). *Sulcorebutia senilis* sice neexistuje, ale celá řada současných taxonomů slučuje rod *Sulcorebutia* s rodem *Rebutia* a jméno *Rebutia senilis* již známe. Navrhujeme proto jméno *Sulcorebutia gerosenilis* (stařecký – stařec). Není to jen pocta samotné rostlině, uvažovali jsme také sami o sobě. Ovšem jméno (pro rostlinu) je nutné.

Navrhovaný taxon je podobný a nepochybně i příbuzný staršímu druhu *Sulcorebutia crispata* Donald et Lau. Tento druh pochází ze stejné oblasti, je prakticky sympatrický, jeho areál rozšíření je však neobyčejně rozlehlý a evidujeme jej

z mnoha sběrů, např. H. Swobody, A. B. Laua, W. Rausche, R. Vasqueze, E. Markuse a celé řady dalších sběratelů. *S. gerosenilis* je naproti tomu dnes známa jen z malé oblasti v okolí města Zudañez. Jen několik km dále rostou další druhy rodu *Sulcorebutia*, např. *S. rauschii*, *S. caracarensis*, *S. tarabucoensis*, *S. pulchra*.

Sulcorebutia crispata Rausch. (Kakt. u. a. Sukk. 21: 102, 1970) je rostlina známá z poměrně rozlehlého areálu rozšíření, objevuje se již několik km východně od Zudañez, na sever zasahuje až k osadě Nuevo Mundo. Hlavní areál rozšíření leží od Tomina směrem na jih podle cesty na Sopachuy v úseku asi 50 km. Nejjižněji byla nalezena na východních svazích kopců nad městem Azurduy. Obecně je otrnění tohoto druhu rozmanité, liší se jak v hustotě (počtu trnů) tak jejich délkou a zbarvením. Také zbarvení pokožky může být rozdílné, známe jedince se svěže zelenou epidermis, také ale s bronzovým až téměř

Kvetoucí rostlina v kultivaci, typový jedinec, sběr M. Arandía (Foto J. Král)

Nekvetoucí dvě rostliny (Foto K. Kníže)

hnědým, případně až téměř černým odstínem zbarvení.

Typickým znakem *S. crispata* je mimořádně dlouhá areola, ve tvaru dlouhé protáhlé kapky. Nový druh *S. gerosenilis*, má areolu oválnou, relativně krátkou. Rostliny na námi sledovaném stanovišti mají těla jednotlivá jen v útlém mládí, dospělé rostliny pravidelně odnožují a vytvářejí mnohohlavé trsy. Květy *S. crispata* jsou nálevkovité, relativně krátké, vždy barvy červenofialové (světlá barva magenta) stejně jako nový taxon. Tvar květu nového taxonu je odlišný od tvaru květu *S. crispata*. Zatímco květ *S. crispata* je nálevkovitý, nový druh má úzkou a dlouhou trubku, 25–35 mm dlouhou, a pak se talířovitě otevírá.

Trvalo delší čas, než se nám podařilo zpátky vystopovat historii objevení a poznávání této rostliny. Je mimo pochybnosti, že ji v roce 1985 při svých inspekčních cestách objevil M. Arandía. O několik týdnů

později doprovodil na naleziště H. Swobodu, který novou rostlinu uvedl pod číslem HS 125. Na rozdíl od jiných sběrů H. Swobody se naše nová rostlina do sbírek nerozšířila, důvodem byla ztráta zásilky z Bolívie. Pro velký zájem o stařeckou otrněnou rostlinu, doprovodil M. Arandía na naleziště řadu dalších zájemců z Evropy i z jiných kontinentů.

V kryptogamním občasniku Acta Rychnoviensis se v roce 2000 objevil popis *Sulcorebutia crispata* ssp. *hertusii* ve formě jedné větvy, neidentifikovatelné (cit. „a subsp. *crispata* similis, sed parva, singularis, albisenilis, leg. Halda et Horacek 11316“). V době popisu nebyla herbářová scheda v uvedeném herbáři uložena. Nelze tedy vůbec zjistit, co měli autoři na mysli, co chtěli dokladovat jako *S. crispata* ssp. *hertusii*.